

EXTERN KVALITETSGRANSKNING av specialiseringstjänstgöring

Västmanlands sjukhus Västerås

Klinik

Klinisk kemi

Specialitet

2019-05-02 – 2019-05-03

Datum

Västerås

Ort

Charlotte Becker och Lina Ekdahl

Inspektörer

Styrkor

- Mångsidig verksamhet med goda förutsättningar att på egen hand tillgodose en större del av vad som krävs inom klinisk kemi.
- Nära samarbete mellan handledare och ST-läkare med kontinuerlig handledning.
- Tydlig roll för ST-läkaren i klinikarbetet med tidigt medicinskt ansvar under handledning.
- Goda möjligheter för ST-läkare att kunna delta i nationella såväl som internationella konferenser.
- Det finns generellt en god struktur inom organisationen för handledning av ST-läkarna.
- Goda kontakter med regionövergripande studierektor och andra ST-läkare i klinisk kemi i närliggande regioner.
- ST-läkare bereds mycket goda möjligheter till intern- och extern utbildning samt självstudier.

Svagheter

- I nuläget ingen klinisknära forskning. Vi har dock uppfattat att det finns både önskan och intresse inom verksamheten och att det är på god väg att startas upp.
- Handledare och verksamhetschefens delegerade bedömare är en och samma person, vilket är mindre lämpligt vid bedömning av ST-läkarens kompetensutveckling samt inför ansökan om specialistkompetens.

Förbättringspotential

- För att säkerställa att kommande ST-läkare får samma goda utbildning skulle den lokala målbeskrivningen, som ligger till grund för det individuella utbildningsprogrammet, kunna förtydligas ytterligare avseende uttolkning av de nationella målen. Dessutom skulle den lokala målbeskrivningen kunna kompletteras ytterligare med hur de lokala målen specifikt ska uppnås samt bedömas. Detta gäller även för sidoplaceringar.
- Mycket av den kontinuerliga återkopplingen till ST-läkaren sker muntligt och dagligen. För att ta höjd för att läkarkollegor kan bytas ut eller ST-läkare kan byta utbildningsort rekommenderar vi en högre grad av skriftlig dokumentation av bedömning av inhämtad kompetens, inom såväl ledarskap och kommunikation som övrig klinisk kemisk kompetens.
- Med tanke på att antalet läkarkollegor är litet kan det vara en god idé att som komplement till specialistkollegium (läarkollegium) använda sig av så kallad 360 graders-bedömning. Genom denna bedömningsform kan ST-läkaren få återkoppling från ett större antal arbetskollegor, som även har andra yrkesroller.

STRUKTUR

A Verksamheten

Västmanlands sjukhus i Västerås är det stora sjukhuset i Västmanlands län som har en befolkning på 270 000 invånare. Laboratoriemedicin Västmanland har drygt 200 medarbetare och omfattar laboratorieverksamhet inom specialiteterna klinisk kemi, klinisk mikrobiologi, klinisk patologi och transfusionsmedicin. Läkarna på Klinisk kemi är placerade i Västerås men klinisk kemisk verksamhet finns även på sjukhusen i Köping, Sala och Fagersta.

Omfattningen av analysortiment och metoder i Västerås tillgodoser en större del av det som en ST-läkare behöver kunna. Viss komplettering avseende exempelvis specialendokrinologi, specialkoagulation, transfusionsmedicin och molekylär diagnostik sker genom tjänstgöring på andra sjukhus såsom Örebro, Uppsala, Linköping och Karolinska universitetslaboratoriet.

Verksamheten håller på att genomgå en större omstrukturering av organisationen samtidigt som uppdatering av maskinpark och lokaler sker.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska genomföras finns.
- Skriftliga riktlinjer från vårdgivaren om hur specialiseringstjänstgöringen ska utvärderas finns.
- Tjänstgöringen är tillräckligt allsidig.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

B Medarbetarstab och interna kompetenser

På Klinisk kemi i Västmanland finns två överläkare som båda är specialister i klinisk kemi, varav en är disputerad samt, en ST-läkare som har gjort ca 3,5 år av sin ST-utbildning.

Den lokala studierektorn är inte specialist i klinisk kemi men i en närliggande specialitet, klinisk patologi. Tillgång till regionövergripande studierektor med specialistkompetens i klinisk kemi finns dock.

Verksamhetschefen är läkare men inte specialist i klinisk kemi varför ansvaret för den kontinuerliga bedömningen av ST-läkarens kompetens hittills har legat på den överläkare som även är huvudhandledare.

Föreskrift

- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har specialistkompetens i avsedd specialitet.
- Samtliga huvudansvariga ST-handledare har genomgått handledarutbildning.
- Tillgång till specialistkompetent studierektor med handledarutbildning finns.
- Tillräckligt många läkare med relevant specialitet och kompetens finns för att alla ST ska få adekvat handledning.
- Tillräckligt många läkare och andra medarbetare med relevant kompetens finns för att instruktioner ska kunna ges.

Allmänna råd

- Studierektorn har relevant specialistkompetens.

Kvalitetsindikator

- Generella skriftliga instruktioner för ST-handledning finns.
- Regelbundna handledarträffar för ST-handledarna finns.
- Skriftlig uppdragsbeskrivning för SR finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

C Lokaler och utrustning

Kliniken har en bred panel av utrustning och instrument motsvarande ett större sjukhus. Instrumentparken är av varierande ålder, liksom automationen. Upphandling av nya immunkemiinstrument pågår och ett nytt LC-MS instrument är inköpt.

Lokalerna är under ombyggnad men ST-läkaren har ett bra eget kontor beläget strategiskt i verksamheten. Specialkemi håller dock på att flytta ut från denna byggnad och kommer att befinna sig i annan byggnad än där ST-läkaren sitter.

Tillgången till bibliotekstjänster är god.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Adekvat utrustning för diagnostik, utredning och behandling finns.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarna har tillgång till funktionell arbetsplats.
- Tillgång till IT-baserade kliniska beslutsstöd, sökbar vetenskaplig databas, stöd från bibliotek eller FoU-enhet finns.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

PROCESS

D Tjänstgöringens uppläggning

Individuellt utbildningsprogram som återkommande revideras finns. I nuläget består lokala målbeskrivningen/utbildningsprogrammet av flera delar.

Det individuella utbildningsprogrammet är tillfyllest, men i vår mening något allmänt hållet och skulle vinna på att få en högre detaljeringsgrad inbegripet hur förvärvad kunskap ska bedömas.

Handledarsamtal genomförs regelbundet, minst en gång i månaden, och dokumentation av dessa sker. Kompletterande tjänstgöringar på andra kliniker är inlagda i planeringen och följs upp efter hand med dokumentation i handledarsamtalens protokoll.

Medarbetarsamtal med närmaste chef sker årligen.

Det finns en dagjournverksamhet för utifrån inkommande frågor. Denna funktion sköts oftast av ST-läkaren.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Det finns skriftliga riktlinjer för hur målbeskrivningen ska uttolkas samt styrande dokument för tjänstgöringens upplägg.
- Jourtjänstgöring/beredskap uppfyller kraven i målbeskrivningen.

Föreskrift

- Alla ST-läkare har individuellt utbildningsprogram som utgår från kraven i målbeskrivningen.
- Det individuella utbildningsprogrammet följs regelbundet upp och revideras vid behov i samråd med SR, HL och ST-läkaren.

Allmänna råd

- SR bör utgöra en organisatorisk stödfunktion till verksamhetschef, handledare och ST-läkare.
- SR bör medverka till utarbetning av ST-läkarnas introduktionsprogram.
- SR bör ta del av verksamhetschefens och handledarens bedömning av ST-läkaren.

Kvalitetsindikator

- Alla ST-läkare får introduktion till tjänstgöringen.
- Tillgång till individuella utbildningsprogram och handledning för de leg läkare utan specialistkompetens som arbetar vid enheten med siktet inställt på ST finns.
- Alla ST-läkare har lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter att uppnå målen i mål-beskrivningen oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

E Handledning och uppföljning

Handledning förefaller väl integrerad i den dagliga verksamheten.Handledarsamtal fungerar mycket bra och sker minst en gång i månaden.Handledaren har genomgått handledarutbildning.

Lärarkollegium (motsvarar specialistkollegium) sker tillsammans med studierektor för Labmedicin och övriga handledare inom de labmedicinska specialiteterna i Västerås, klinisk patologi (2 st ST-handledare/4 st ST-läkare), klinisk mikrobiologi (2 handledare/2 ST-läkare).Handledaren samråder även med sin överläkarkollega på Klinisk kemi och ST-läkaren får återkoppling från båda.

ST-läkaren har etablerad kontakt med regionövergripande studierektor i klinisk kemi.

Föreskrift

- Handledningen utgår från det individuella utbildningsprogrammet.
- Det finns en utsedd huvudansvarig handledare för varje ST.
- ST-läkaren har tillgång till handledare under varje utbildningsperiod.
- Fortlöpande bedömning av ST-läkarens kompetensutveckling utifrån målbeskrivningen och utbildningsprogrammet görs under hela ST.
- Kontinuerlig bedömning utförs av verksamhetschef (motsvarande) och huvudsaklig handledare.
- Verksamhetschef (motsvarande) ansvarar för att den kontinuerliga bedömningen dokumenteras.

Allmänna råd

- ST-läkaren bör, utöver handledning, få fortlöpande instruktioner.
- Handledningen är inplanerad i ordinarie tjänstgöringsschema.
- Den huvudansvariga handledaren tjänstgör där ST-läkaren huvudsakligen genomför sin specialiseringstjänstgöring.
- Handledarutbildningen bör omfatta handledning, pedagogik, metoder för bedömning, kommunikation och etik.
- Den fortlöpande bedömningen görs med på förhand kända och överenskomna metoder.
- Påvisade brister i ST-läkarens kompetens leder till en åtgärdsplan.
- Verksamhetschefen eller motsvarande håller regelbundna utvecklingssamtal med ST-läkarna.

Kvalitetsindikator

- ST-läkarnas sidutbildning följs upp.
- Varje enhet har en plan för hur ST-läkare som riskerar hamna i svårighet för att uppnå enskilda delmål, sin professionella utveckling generellt eller av personliga skäl, ska kunna hjälpas.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

F Teoretisk utbildning

Extern utbildning, ST-kurser och konferenser genomförs enligt ST-läkarens behov och önskan. Gott om tid för självstudier finns. Förutom den utbildning som utgörs av det dagliga nära samarbetet med läkarkollegerna på Klinisk kemi i Västerås genomförs regionövergripande utbildning för ST-läkare i klinisk kemi samt ett lokalt utbildningspaket för alla ST-läkare i Västerås.

Föreskrift

Verksamheten har de förutsättningar som behövs för att genomföra specialiseringstjänstgöring av hög och jämn kvalitet.

Vilket, enligt SPUR-modellen, innebär att:

- Teoretiska utbildningsmoment och kurser planeras in i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkarna genomgår den teoretiska utbildning som definieras i det individuella utbildningsprogrammet.

Föreskrift

- SR samordnar ST-läkarnas interna och externa utbildning.

Allmänna råd

- Intern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Extern utbildning planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.
- Tid för regelbundna självstudier planeras in i det individuella utbildningsprogrammet.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.

G Medicinsk vetenskap och kvalitetsarbete

I nuläget finns det ingen pågående klinisk forskning, men intresset är stort och klinisk forskning har fått i uppdrag och leder ett arbete med att starta upp detta. Handledare och ST-läkare läser och diskuterar regelbundet vetenskapliga artiklar. ST-läkaren är medförfattare till en artikel inom klinisk kemi, publicerad i en skandinavisk tidskrift och har vunnit pris för bästa poster vid ett vårmöte för klinisk kemi.

Föreskrift

- Utbildning erbjuds för att uppnå ett medicinskt vetenskapligt syn- och förhållningssätt.
- Goda förutsättningar finns för genomförande av ett skriftligt individuellt arbete enligt vetenskapliga principer.
- ST-läkarnas kompetens i medicinsk vetenskap bedöms fortlöpande och återkoppling sker.
- ST-läkarna ges möjlighet att utveckla kunskap om och kompetens i kvalitets- och patientsäkerhetsarbete.
- Goda förutsättningar finns för att genomföra, dokumentera och redovisa ett kvalitetsarbete.
- ST-läkarens kompetens i kvalitetsutveckling bedöms fortlöpande och återkoppling sker.

Kvalitetsindikator

- ST-läkares genomförda individuella arbeten publiceras eller presenteras vid vetenskapliga möten.
- Tillgång till ett välfungerande doktorandprogram finns.
- Enheten har regelbundna möten där medarbetare diskuterar och kritiskt granskar vetenskaplig litteratur.
- Minst ett, på enheten utfört, självständigt forskningsprojekt har publicerats i vetenskaplig tidskrift eller presenterats vid vetenskapligt möte de senaste två åren.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Övriga kvalitetsindikatorer är uppfyllda, men enstaka undantag kan förekomma.
- B. Socialstyrelsens föreskrifter följs.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter. Åtgärder krävs.

H Ledarskapskompetens och kommunikativ kompetens

Regiongemensamma ST-kurser i ledarskap och kommunikation finns.

I Västerås får ST-läkare tidigt träna ledarskap i form av medicinskt ansvar under handledning. Exempelvis har nuvarande ST-läkare medicinskt ansvar för hematologianalyser.

ST-läkare ges även möjlighet att handleda under handledning, exempelvis har nuvarande ST-läkare handlett flera BMA-studenter i deras examensarbeten.

Kommunikativ kompetens med återkoppling finns det goda möjligheter till då ST-läkaren såväl som överläkarna håller i regelbunden undervisning för BMA och nuvarande ST-läkaren även föreläser för nya AT-läkare.

Bedömning av kommunikativ kompetens och ledarskapskompetens genomförs kontinuerligt och dokumenteras av ST-läkaren i protokollen från handledarsamtalen.

Föreskrift

- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla ledarskapskompetens i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i ledarskapskompetens.
- ST-läkarens kompetens i ledarskap bedöms fortlöpande och med återkoppling.
- ST-läkaren ges förutsättningar att utveckla den kommunikativa kompetensen såväl muntligt som skriftligt i enlighet med målbeskrivningen.
- ST-läkaren ges kontinuerlig handledning i kommunikativ kompetens.
- ST-läkarens kommunikativa kompetens bedöms och återkoppling sker.

Allmänna råd

- ST-läkaren bereds möjlighet att undervisa under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att själv handleda under handledning.
- ST-läkaren bereds möjlighet att delta i inom- eller mellanprofessionell reflektion i grupp.

Gradering

- A. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd följs.
- C. Socialstyrelsens föreskrifter följs. Allmänna råd följs i väsentliga delar men brister förekommer. Åtgärder rekommenderas.
- D. Brister har påvisats vad gäller följsamheten till Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Åtgärder krävs.